Raadsinformatiebrief

Onderwerp
Overschrijding begroting jeugdhulp 2021 en begroting Wmo 2021

Adviseur : T. van den Boom & L. Vos
Portefeuillehouder : A. Logemann
Datum : 19 april 2022

Aan de Raad

Inleiding

Op basis van de financiële gegevens over 2021 blijkt dat de uitgaven voor de jeugdhulp en de Wmo het daarvoor toegekende begrotingsbudget overschrijden. Halverwege het jaar was een lichte overschrijding van het budget te voorspellen. De werkelijke omvang van de overschrijding is pas recentelijk duidelijk geworden. De omvang van die overschrijding is aanzienlijk. Namelijk voor jeugd € 136.000 meer dan het begrote budget van € 143.000 en voor Wmo € 100.000 meer dan het begrote budget van € 102.000. Als gevolg hiervan zijn ook de kosten voor de uitvoering van de dienstverlening van de gemeente Rheden aan Rozendaalse inwoners hoger. Vooruitlopend op de jaarrekening willen wij u hierover informeren. In de jaarrekening vindt u een nadere uitwerking.

Kwetsbare (financiële) balans in Rozendaal

De gemeente Rozendaal is een kleine gemeente met in absolute aantallen een beperkt aantal jeugdigen en inwoners die gebruik maakt van jeugdhulp of de Wmo. Gemiddeld genomen zijn de uitgaven daarmee in verhouding. Maar het risico bestaat dat er een of enkele jeugdigen of volwassenen een zware hulpvraag hebben, waarvoor zware zorg ingezet moet worden, met bijbehorende uitgaven.[1] De kans hierop is niet groot, maar wel aanwezig. En als er sprake is van dergelijke zorgvragen, trekken de uitgaven direct het budget uit het lood. Daarom is het van belang om voldoende reserves aan te houden om dergelijke hogere uitgaven op te kunnen vangen. Hiervoor heeft de gemeente Rozendaal de bestemmingsreserve Sociaal Domein van € 307.000.

Binnen het sociaal domein trekt Rozendaal gezamenlijk op in de regio en in het bijzonder met de gemeente Rheden. In 2020 zijn de nieuwe regionale contracten ingegaan voor jeugdzorg voor onder andere hoog-specialistische behandeling, verblijfszorg en jeugdbescherming. En vanaf 2021 zijn voor Rozendaal en Rheden nieuwe contracten op lokaal niveau ingegaan voor (ambulante) begeleiding en behandeling. Daarnaast is een nieuwe opdracht gestart vanaf 2021 voor de welzijnsdiensten, met Incluzio als opdrachtnemer, met als doel het versterken van de sociale basis en normaliseren van de hulp en ondersteuning.

[1] Ter illustratie: een enkel psychologisch traject kan bijv. € 3.000 kosten, maar een jaar lang verblijf in de gesloten jeugdzorg kost zo'n € 135.000.

Jeugdhulp: 10% van de jeugdigen is goed voor 50% van de kosten in 2021

De afgelopen jaren zagen we een toenemend aantal jeugdigen die jeugdzorg ontvangen. Dat ging gepaard met toenemende uitgaven. Dit past in het landelijk en regionaal beeld.

Een nadere blik op de ingezette zorg en uitgaven over 2021 in Rozendaal geeft het volgende beeld. In 2021 kregen 53 unieke jeugdigen jeugdhulp. Dat is er één minder dan in 2020. Na jaren van toenemende aantallen jeugdigen met jeugdhulp stabiliseert het aantal unieke jeugdigen met jeugdhulp zich voor het eerst.

De uitgaven zijn echter wel aanzienlijk hoger dan het jaar ervoor. Dit is te verklaren doordat Rozendaal in 2021 te maken heeft met meer zwaardere zorgvragen en dus gebruik van dure hoog-specialistische zorg en verblijfszorg. De voorgaande jaren was er nauwelijks sprake van gebruik van deze zorgvormen. We constateren dat zo'n 10% van de jeugdigen met jeugdhulp goed is voor meer dan 50% van de uitgaven aan zorg. Gelet op het gegeven dat het aantal jeugdigen (en gezinnen) met jeugdhulp is gestabiliseerd (en zelfs is afgenomen met 1) en het om enkele gevallen gaat, gaan we er vooralsnog vanuit dat het om een incidentele ontwikkeling gaat. We gaan er echter vanuit dat deze ontwikkeling wel voortduurt in 2022, omdat zorgtrajecten doorlopen in 2022.

Wmo: lichte toename van hulp bij het huishouden en incidentele hoge kosten

De afgelopen jaren zien we dat het aantal inwoners dat ondersteuning vanuit de Wmo ontvangt vrij stabiel is in Rozendaal. Daarbij maken Rozendaalse inwoners minder gebruik van voorzieningen dan het landelijk gemiddelde, ondanks het feit dat Rozendaal een wat 'grijzere' gemeente is dan gemiddeld.

Een analyse van 2021 laat zien dat het aantal inwoners dat gebruik maakt van Wmo voorzieningen niet substantieel is gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren, behoudens een lichte toename op het gebruik van hulp bij het huishouden. Naast meer kosten op de hulp bij het huishouden (€ 24.000), wordt de grootste overschrijding van het budget veroorzaakt door woonvoorzieningen (€ 76.000). Dit gaat over enkele dure voorzieningen en gaan we er vooralsnog vanuit dat het ook hier om een incidentele ontwikkeling gaat.

Kosten voor de uitvoering van de dienstverlening aan inwoners: nog niet bekend

De gemeente Rheden voert voor onder andere de jeugdwet en de Wmo de dienstverlening aan inwoners uit namens de gemeente Rozendaal. Rozendaal betaalt de gemeente Rheden voor het uitvoeren van deze diensten.

Voor 2020 en 2021 is de principe afspraak gemaakt met de gemeente Rheden om de kosten voor de uitvoering van dienstverlening aan inwoners door de gemeente Rheden (uitvoeringskosten) als % te berekenen van de programmakosten. Deze methode is gekozen vanuit een pragmatische insteek met als doel zo min mogelijke administratieve lasten te veroorzaken voor de kostprijs van de uitvoering. Het gevolg voor 2021 is dat door de hoge programmakosten ook de uitvoeringskosten hoger zijn dan het hiervoor begrote budget. De afhandeling van deze kosten is nog gaande en daarover kunnen we u op dit moment nog niet informeren.

Voor 2022 en verder wordt gewerkt aan een nieuwe kostenverrekeningsmethode voor de berekening van de uitvoeringskosten.

Financiën: incidentele overschrijding dekken uit de reserve sociaal domein

Hoe om te gaan met de overschrijding 2021?
Hoewel de overschrijding van het budget Jeugd en Wmo opgevangen kan worden opgevangen in het exploitatiesaldo van de jaarrekening vanwege de opbrengst van project De Steenhoek, vinden wij het zuiverder om de incidentele meerkosten te dekken uit de Reserve sociaal domein. Daarnaast heeft Rozendaal in 2021 € 21.230 aan aanvullende incidentele middelen ontvangen voor jeugdzorg vanuit het Rijk. Wij komen bij de behandeling van de jaarrekening met een voorstel om het definitieve saldo van de incidentele meerkosten en de eenmalige inkomsten in 2022 te onttrekken aan de Reserve sociaal domein, waarvan de stand op dit moment € 307.000 bedraagt.

Hoe verhoudt de overschrijding zich tot het meerjarenperspectief?
Gelet op het gegeven dat een aantal intensieve trajecten doorloopt vanuit 2021 in 2022 hebben wij de gemeente Rheden gevraagd om een prognose te geven van de kosten en hoe zich dit verhoudt tot de raming. In afwachting hiervan houden we rekening met hogere uitgaven voor jeugdhulp en zullen de begroting hierop – via de tussenrapportage – zo nodig aanpassen.

We gaan uit van een incidentele ontwikkeling voor de jaren 2021 en 2022. Voor de meerjarenbegroting 2023 en verder gaan we vooralsnog uit van de lijn van 2020. Voor de Wmo moet voor 2022 en verder rekening worden gehouden met structureel meer uitgaven voor hulp bij het huishouden dan nu begroot is. Dit zal worden opgenomen in de kadernota 2023.

Wat doen we eraan om zoveel mogelijk grip te hebben op de kosten?

Het maken van hoge kosten is niet altijd te voorkomen. In het sociaal domein, en meer specifiek bij de Jeugdwet en de Wmo, gaat het om openeindregelingen. Bij het toekennen van jeugdhulp op basis van de jeugdwet is de gemeente niet de verwijzer. In voorgaande jaren is 40% van de verwijzingen bijvoorbeeld via huisartsen, jeugdartsen of gecertificeerde instellingen (vaak via rechters) gedaan. Dit is een landelijk beeld, waarbij gemeenten maar gedeeltelijk invloed hebben op de kosten. Zo zetten we, samen met de gemeente Rheden, in op:

- Het meer samen optrekken met huisartsen, door een ondersteuner jeugd en gezin binnen huisartsenpraktijken te positioneren. Hierdoor ontstaat meer sturing op de gewenste beweging (namelijk normaliseren, demedicaliseren en algemene voorzieningen voorliggend aan individuele maatwerk voorzieningen)
- Het meer gebruik maken algemene voorzieningen en minder van individuele voorzieningen. Hiervoor werken we intensief samen met Incluzio.
- Dankzij de versterkte ambtelijke capaciteit kunnen we het gebruik van jeugdhulp, Wmo-voorzieningen, de participatiewet en bijbehorende uitgaven vier keer per jaar monitoren,

zodat we op basis van ontwikkelingen (zo mogelijk[2]) kunnen bijsturen. Een instrument hierbij is de invulling van een professionele opdrachtgeversrol ten opzichte van de dienstverlening door de gemeente Rheden, met kwartaalgesprekken over data, zorggebruik, samenwerking en voortgang.

Tot slot

Wij hopen u hiermee voor nu voldoende inzicht te hebben gegeven in de achtergrond van de overschrijdingen en onze stappen naar meer grip. Uiteraard blijven wij u informeren als dat nodig is.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

[2] Veel programmakosten voor cliënten zijn onbeïnvloedbaar, waardoor de bijsturingsmogelijkheden beperkt zijn. Wel is het mogelijk door monitoring patronen te ontdekken om systeemveranderingen door te voeren en te volgen, zoals de beweging van maatwerk naar algemene voorzieningen.